

MARIAN LEWTAK

ur. 1928; Stara Wieś

Miejsce i czas wydarzeń	Końskowola, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	Stara Wieś, Końskowola, dwudziestolecie międzywojenne, II wojna światowa, szkoła, nauczyciele, koledzy, Żydzi, Niemcy

Szkoła

Do szkoły chodziłem od małego, od siedmiu lat. Najpierw do pierwszej, drugiej klasy chodziłem tutaj, w Starej Wsi, później do czwartej, piątej klasy już do szkoły w Końskowoli. Nie chodziłem do szkoły w głównym budynku, tam gdzie teraz jest szkoła, tylko obok jest jeszcze mniejszy budynek i tam się uczyliśmy. Pani Jucharsowa z Puław była moją wychowawczynią, z nauczycieli byli jeszcze, pamiętam, Gryglicki, Dłutowski, Sałaciński (uczył rachunków), ale nie było takich rachunków jak teraz, żadnych ułamków ani nic, tylko mnożenie, dzielenie. Mieliśmy tylko książkę rachunkową, książkę polską, „Płomyki” i ćwiczenia. Za Niemca już w ogóle nie było polskiej książki, tylko ćwiczenia takie, jakie Niemcy chcieli.

Przed wojną budynek szkoły przeniósł się na rynek, na ulicę Kurowską, u Sikory uczyliśmy się może przez rok. To był taki drewniany budynek. Później tam gdzie była poczta, a teraz jest straż.

Pamiętam kolegów i koleżanki ze szkoły. Od nas ze wsi tylko trzy koleżanki jeszcze żyją z tego roku co ja, a z kolegów tylko ja zostałem i jeszcze dwóch jest starszych z czwartego roku, z Opoki żyje Stacho Kruk z mojego roku. Z Końskowoli też chodzili ze mną, ale byli starsi. Sykut był z szóstego roku, ale nie zdawał, siedział w jednej klasie, w drugiej, był Wyroślak, Kazik Bąkała – samochód go zabił, Przepiórka już nie żyje, był też kolega, który poszedł do partyzantów, później już za komuny, poszukiwali go, bo był w AK. Widziałem się z nim w Puławach, za paskiem miał dwa granaty, pistolet, pokazał mi i mówi: „Ganiają mnie komunisty”, tylko tyle, a już drugiego dnia go nie było.

Z Żydami też chodziłem do klasy. Był na przykład taki Szmul. Żydzi w soboty nie przychodzili do szkoły, siedzieli w osobnych ławkach, a my w osobnych. Z Żydami nikt nie chciał siedzieć – śmierdziało od nich cebulą, bo jedli jedynie cebulę, śledzie i jajka. Mięsa nie jedli, tylko króle i kury.

Jak chodziłem do piątej klasy, przyjechali Niemcy. Zajechali przed szkołę

samochodem i chcieli wybierać większe dzieci i wywozić do Niemiec. Nauczycielka powiedziała nam, że jak przyjedzie samochód, wszyscy mamy przez okna uciekać. I tak zrobiliśmy. Niemcy stanęli w ratuszu – przecież nie będą strzelać do dzieci. Nikogo nie wzięli wtedy, w żadnym wypadku. Ale szkoła musiała się skończyć, więcej szkoły nie było i w ogóle już później ją zamknęli. Dlatego przed wojną dużo się nie nauczyłem.

Data i miejsce nagrania	2007-03-03, Stara Wieś
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Monika Śliwińska, Elżbieta Zasempa
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"